

DEL T A G E R E

Erwin Stæt Andersen
Søndergade 15, 8464 Galten

Torben Andersen
Institut for kommunikation
Aalborg Universitetscenter
Langagervej 6, PB 159, 9100 Aalborg

Torben Arboe Andersen
Institut for jysk sprog- og
kulturforskning
Aarhus Universitet

Jørgen Chr. Bang
Nordisk Institut
Odense Universitet
Campusvej 55, 5230 Odense M.

Hans Basbøll
Nordisk Institut
Odense Universitet
Campusvej 55, 5230 Odense M.

Inger Bévort
(Institut for dansk dialektforskning)
Poppel Alle 19
3500 Værløse

Else Bojsen
Dansk Sprognavn
Njalsgade 80, 2300 Kbh. S.

Søren Brandt
Råbylillestræde 1
4780 Stege

Kurt Braunnüller
Universität Hamburg
Germanisches Seminar
Von-Melle-Park 6, D-2000 Hamburg 13
Vesttyskland

Semantisk Tvang
(constraints) i nudansk
- en diskursanalyse af
to texter

Mellem Morø og
Morfologi: Nyt om
stødet i moderne
rigsdansk

Sprognavnets telefon-
rådgivning

Toniveaubeskrivelse
af dansk morfologi

Er det danske sprogs
morfologi 'naturlig'?

Randi Stevens Brodersen
Scandinavisch Instituut
Universiteit van Groningen
Grote Knusstraat 1
Groningen
Holland

Jens Cramer
Nordisk Institut
Aarhus Universitet

Anne Duekilde
ODS-Supplementet
Njalsgade 80, 2300 Kbh. S.

Jørgen Dør
Filosofisk Institut
Odense Universitet
Campusvej 55, 5230 Odense M.

Elin Fredsted
Meiereiweg 10
D-2371 Gross Vollstedt
Vesttyskland

Brita Olrik Frederiksen
Det arnamagnæanske institut
Njalsgade 76, 2300 Kbh. S.

Kirsten Gomard
Cekviņa
Finlandsgade 26, 8200 Århus N.

Hans Götzsche
Lillekär Norra 90
S-42535 Hisings Kärra
Sverige

Elisabeth Hansen
Danmarks Lærerhøjskole
Emdrupvej 101, 2400 København NV

Lars Heltoft
RUC 0324
Postbox 260, 4000 Roskilde

Fraseologiske enheder
bestående af småord

Semantisk tvang
(constraints) i Nudansk

Variable og invariable
fejl i tysksprogede
elevers udtale af dansk

Kvindelige kommunika-
tionsstrategier

Talesprog og sætnings-
skema

Carol Henriksen
RUC
Postbox 260, 4000 Roskilde

Henrik Holmboe
Afd. f. Datalingvistik
Handelshøjskolen i Århus
Fuglesangsallé 4, 8210 Århus V.

Niels Haastrup
Stenstykkevej 51
2650 Hvidovre

Hanne Janssen
Universiteit van Amsterdam
Skandinavisch Seminarium
Spuistraat 134
NL-1012 UB Amsterdam
Holland

Nils Jörgensen
Institutionen för nordiska språk
Lund
Mejerivägen 3
S-232 52 Åkarp, Sverige

Allan Karker
Nordisk Institut
Århus Universitet

Jan Katlev
IAAS, KU
Njalsgade 96, 2300 Kbh. S.

Torben Kisbye
Engelsk Institut
Århus Universitet

Tore Kristiansen
(Institut for dansk dialekt-
forskning, KU)
Hasselvænget 8, 4700 Næstved

Hvad skal vi med fag-
sprog som forsknings-
område?

Dansk radiørordbog

Når interpretamenta
oversættes i stedet
for lemmata

Københavnsk sjukske-
fonologi

John/Hans, Jean/Johanne
- om såkaldt transpone-
rede navne

Sprogholdninger i praksis

H.A.Koefoed
Nordisk Institut
Odense Universitet
Campusvej 55, 5230 Odense M.

Kirsten Koefoed
Højløkkeallé 2
5270 Odense N.

Mette Kunøe
Nordisk Institut
Århus Universitet

Erik Vive Larsen
Nordisk Institut
Århus Universitet

Karen M. Lauridsen
Handelshøjskolen i Århus
Fuglesangsallé 4
8210 Århus V.

Ole Lauridsen
Handelshøjskolen i Århus
Fuglesangsallé 4
8210 Århus V.

Eva Linnerdal
Nordisk Institut
Århus Universitet

Bent Jul Nielsen
Institut for dansk dialekt-
forskning, KU
Njalsgade 80, 2300 Kbh. S.

Magda Nyberg
Institut for dansk dialekt-
forskning, KU
Njalsgade 80, 2300 København S.

Inge Lise Pedersen
Institut for dansk dialekt-
forskning
Njalsgade 80, 2300 København S.

Svenske sprogtræk i
Pelle Erobreren I

Genstand, hensyn eller
forhold - indirekte ob-
jekt, en besværlig gram-
matisk relation

Modalverber med passiv
infinitiv i moderne
dansk

Modalverber med passiv
infinitiv i moderne
dansk

Talesprogsvariation
i Odder Kommune

Talesprogsvariation
i Odder Kommune

Under vejrs med kø-
benhavnsk talesprog

Karen Margrethe Pedersen
Institut for grænseregionsforskning
Persillegade 6, 6200 Åbenrå

Eugeniusz Rajnik
Katedra Skandynawistyki
A-Mickiewicz-Universitet
61-874 Poznań
Ul. Marchlewskiego 124/126
Polen

K. Ringgaard
Nordisk Institut
Århus Universitet

Hans Jørgen Schiødt
Danmarks Lærerhøjskole
Emdrupvej 101
2400 København NV

Knud Sørensen
Engelsk Institut
Århus Universitet

Karen Thuesen
Uppsala Universitet
Institutionen för nordiska språk
Box 513, 75120 Uppsala, Sverige

Tautonyme präfixale
Personenbezeichnungen
im Dänischen und
Polnischen

Hvornår skete forenk-
lingen af det morfolo-
giske system?

Billeddialog - en
dansk disciplin?

Om 'indirekte' angli-
cismer

Semantisk tvang (*constraints*) - En kategori i dialektisk sprogteori og en analyse af en nudansk text

Af Jørgen Chr. Bang & Jørgen Døør

0: Indledning

Møderne og forskningen i og omkring "Udforskningen af Dansk Sprog" er vigtige og væsentlige ikke mindst set i lyset af vores forhold til EF - og det åbne marked i 1992. Udtrykket "dansk sprog" får naturligvis dele af sin mening fra sine relationer til her og nu. Eller mao "dansk sprog" er et *deictisk ord*.

I vores første bidrag til "Udforskningen af Dansk Sprog" behandlede vi aspekter af deixisfænomenet ud fra vores dialektiske sprogteori ("Målenes Mål - nogle teoretiske overvejelser over udforskningen af danske sprog", Århus 1987). Vi fortsætter i dette essay med nogle overvejelser omkring "semantisk tvang/constraints", idet vi mener, at enhver semantisk overvejelse må knyttes sammen med deixis. At vi ser sådan på sagen hænger sammen med den måde vi bestemmer kategorien "semantik". Kort sagt definerer vi *semantik* som en helhed af *social sense*/social betydning og *individual meaning*/individuel mening. Begge disse prædikater (social betydning og individuel mening) er deictiske udtryk i og med, at såvel *social betydning* som *individuel mening* henviser til specifikke træk ved en context. Den sociale orden som den sociale betydning henviser til, og det individ som den individuelle mening henviser til, er primært historiske størrelser. Det betyder videre, at de herredømmeforhold og magtrelationer, der karakteriserer den sociale orden, sætter nogle kritiske grænser for både de sociale betydninger og de individuelle meninger, som et givet udtryk kan forbindes med.

Før 1968 brugtes udtrykket "kapitalistisk samfund", men der var snævre grænser for i hvilke sammenhænge det kunne bruges, og det var ikke først og fremmest dette prædikat der brugtes til at karakterisere Danmark eller det danske samfund. Derfor var det også semantisk fint at indføre udtrykket "velfærdssamfundet" i stedet for ordet "velfærds kapitalismen". I det første udtryk skjules